

RODINNÉ PRÁVO

Prameny:

- Zákon č. 89/2012., občanský zákoník
- Zákon č. 210/1998 Sb o sociálně právní ochraně dětí

Rodinné právo je souhrn právních norem, které regulují manželské a rodinné vztahy:

- vztahy mezi manžely
- vztahy mezi rodiči a dětmi (manželskými i nemanželskými)
- mezi dalšími blízkými příbuznými
- vztahy při náhradní rodinné péči

PRINCIPY RODINNÉHO PRÁVA

1. princip blaha dítěte
2. princip rovnosti subjektů
3. princip vzájemné pomoci

MANŽELSTVÍ Hava I. NOZ

Manželství je trvalý svazek muže a ženy vzniklý zákonem stanoveným způsobem. Manželství vzniká svobodným a úplným souhlasným projevem vůle muže a ženy, že spolu vstupují do manželství.

Svazek mezi osobami téhož pohlaví se nazývá *registrované partnerství* osob téhož pohlaví. Faktické soužití muže a ženy se nazývá *nesezdané soužití* (druh, družka).

Okolnosti vylučující uzavření manželství: § 672 NOZ

1. **Překážka bigamie** – soud k této překážce přihlíží z úřední povinnosti a jakmile se o této překážce dozví, rozhodne o neplatnosti tohoto uzavřeného manželství.
2. **Překážka příbuzenství** – nemůže být uzavřeno mezi blízkými příbuznými, předky a potomky a mezi sourozenci bez ohledu na to, mají-li společného 1 nebo oba rodiče. Překážka se týká i příbuzenství založeného osvojením, kde platí jak pro příbuzné v bývalé rodině, tak i pro nové příbuzné v osvojitelské rodině. Mezi ostatními příbuznými manželství zakázáno není. Soud k této překážce přihlíží z úřední povinnosti.
3. **Překážka nezletilosti** – výjimečně může soud z důležitých důvodů povolit uzavření manželství osobě starší 16 let a mladší 18 let. V praxi je to chápáno těhotenství, ale soud

je v každém případě povinen zkoumat, zda jsou dány podmínky proto, aby manželství plnilo společenský účel. Pokud dojde potom k uzavření manželství nezletilým, nabývá tímto okamžikem uzavření manželství zletilost, kterou neztratí, i kdyby manželství skončilo (smrtí, rozvodem). Nezletilý mladší 16 let nemůže uzavřít manželství za žádných okolností. Soud přihlíží k této překážce z úřední povinnosti.

4. **Překážka omezené svéprávnosti** – manželství nelze uzavřít s osobou trpící závažnou duševní chorobou, leda že by jí uzavření manželství povolil soud. Soud rozhoduje o neplatnosti manželství jen na návrh jednoho z manželů.
 5. **Poručnictví** – nelze uzavřít sňatek mezi poručníkem a poručencem, dítětem a osobou, do jejíž péče bylo dítě svěřeno, nebo mezi pěstounem a jemu svěřeným dítětem
- **Neplatné manželství** (§ 680-686 NOZ) – manželství, které bylo uzavřeno přes překážky uzavření manželství (nezletilost, příbuzenství) a po dobu než soud prohlásí toto manželství za neplatné, se na něj hledí jako na platné a má právní následky (bezpodílové vlastnictví, vyživovací povinnost). O neplatnosti rozhoduje soud.
 - **Zdánlivé manželství** (§ 677 NOZ) – manželství, které nikdy nevzniklo a nemá žádné právní následky (např. sňatek uzavřen v církvi, která není státem uznaná, dvě osoby stejného pohlaví, osoba mladší 16 let, muž a žena byli donuceni fyzickým násilím.). **Nevzniklo zákonným způsobem.** Soud může i bez návrhu určit, že manželství není

Konvalidace = narovnání, zhojení překážek, které způsobují neplatnost manželství. Pokud v době než soud rozhodne o neplatnosti manželství odpadne překážka platného uzavření manželství, neplatné manželství se stává platným a soud už nemůže rozhodovat o jeho neplatnosti

Předoddavkové řízení

- Zahajuje se na základě písemné žádosti snoubenců o uzavření manželství. Požádat musí oba snoubenci. K žádosti musí předložit požadované doklady, které jsou stanoveny zákonem:

Občanský důkaz, rodný list, pravomocné rozhodnutí o rozvodu, úmrtní list, potvrzení o místě trvalého nebo přechodného pobytu a rodinného stavu, prohlášení za mrtvého (pokud byl rozvod vystaven cizím soudem a jeho rozsudek není v ČR účinný, tak je nutné rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR o uznání rozsudku). Je-li jeden ze snoubenců nezletilý, tak pravomocné rozhodnutí soudu o povolení uzavřít manželství U osoby stížené duševní poruchou, tak pravomocné rozhodnutí soudu o povolení uzavřít manželství. Uzavírá-li

manželství cizinec, musí předložit vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství nebo doklad, že jeho předchozí bylo pominuto a doklad, kterým lze prokázat totožnost.

- Způsobilost cizince uzavřít manželství se řídí právem státu, jehož je cizincem příslušníkem, tato způsobilost je však posuzována (s ohledem na tzv. výhradu veřejného pořádku) z hlediska našich právních předpisů. (Cizinec, jehož domovský stát připouští více manželů může v ČR platně uzavřít pouze první manželství)
- Obecní úřad může, pokud by opatření dokladů bylo spojeno s těžkými překážkami, připustit nahrazení některých nebo všech dokladů (s výjimkou rozsudku o povolení uzavřít manželství nezletilému nebo osobě trpící duševní poruchou) čestným prohlášením, případně upustit od jejich předložení. Pokud je život toho, kdo chce uzavřít manželství přímo ohrožen, není třeba předkládat potřebné doklady. Předložení je nahrazeno prohlášením, že snoubencům nejsou známy okolnosti, které by uzavření manželství vylučovaly. Jestliže jsou splněny všechny podmínky tak matriční úřad stanoví termín sňatku nebo vydá potvrzení pro církevní sňatek.

Prohlášení snoubenců nutná při uzavírání manželství:

1. vstupují do manželství svobodně
2. nejsou jim známy okolnosti vylučující uzavření manželství
3. znají navzájem svůj zdravotní stav – český OZ nepředepisuje povinné lékařské prohlídky před sňatkem a skutečnost, že snoubenci nebyli vzájemně informováni o svém zdravotním stavu, nemá vliv na platnost manželství
4. že zvážili úpravu budoucích majetkových vztahů, uspořádání budoucího bydlení a hmotné zajištění rodiny po uzavření manželství. I toto prohlášení má pouze deklarativní význam, ale upozorňuje jistým způsobem snoubence, že je nejvyšší čas se na těchto podstatných náležitostech dohodnout.
5. souhlasné prohlášení o příjmení
 - a) příjmení jednoho z nich bude společným příjmením
 - b) ponechají si svoje dosavadní příjmení, ale musí prohlásit, které z těchto příjmení bude příjmením pro jejich děti. Manželé, kteří si ponechali svá dosavadní příjmení, se mohou později dohodnout na společném příjmení jednoho z nich. Pro tento účel učiní prohlášení před orgánem veřejné moci.
 - c) zda spolu s příjmením společným bude jeden z nich užívat a na druhém místě uvádět příjmení předchozí. Pokud bylo předchozí příjmení složeno ze 2 příjmení, může být na druhém místě používáno a uváděno jen 1 z nich.

Druhy uzavření manželství:

- občanský sňatek

- církevní sňatek
- konzulární sňatek
- sňatek v zastoupení

1. Občanský sňatek

Obřad uzavření manželství před orgánem veřejné moci (zpravidla obce) v přítomnosti matrikáře

Místo sňatečného obřadu

- Místo, které k tomu určí orgán veřejné moci provádějící sňatečný obřad,
- přihlíží při tom k vůli snoubenců. Jedná-li se o církevní sňatek, uskutečňuje se sňatečný obřad na místě určeném vnitřními předpisy oprávněné církve.“ Ustanovení § 663 NOZ zmiňuje konkrétní místo, kde má, resp. může být občanský sňatek celebrován. Je to
- místo, kde dochází ke sňatkům pravidelně (místo obvyklé), anebo i
- místo výjimečné, kupříkladu nad i pod povrchem zemským, ale toto místo vždy určuje ten úřad, před kterým skutečně bude sňatečný obřad proveden.

Při uzavření manželství musí být přítomen:

- matrikář
- 2 svědci – podmínkou je plná svéprávnost, měli by být způsobilí chápat průběh obřadu, příbuzenský vztah není překážkou, zletilost
- snoubenci

O uzavření manželství se sepisuje zápis, který podepisují manželé, svědkové, oddávající a zapisovatel, případně tlumočnick. Tento zápis je pak podkladem pro zápis do knihy manželství.

2. Církevní sňatek

Uzavírá se před orgánem církve nebo náboženské společnosti k tomu oprávněné podle právního předpisu.

- Pokud byl uzavřen občanský sňatek, nemají následné náboženské obřady právní následky, tzn., že zákon nevylučuje, aby po provedeném občanském sňatku ještě snoubenci „uzavřeli“ církevní sňatek.
- Pokud byl uzavřen církevní sňatek, nelze následně uzavřít občanský sňatek

Průběh sňatku:

- Oprávněná církev nebo náboženská společnost = registrovaná podle z. č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských

společností. Manželství uzavřené před jinou, než státem registrovanou církví nemůže vzniknout. Šlo by o zdánlivé manželství (neexistující).

- Manželství se uzavírá v místě určeném předpisy církve.
- Místní příslušnost se vyvozuje také z vnitřních předpisů církve. Je-li ohrožen přímo život, může se uzavřít na kterémkoliv místě.
- Před uzavřením sňatku nutno doložit osvědčení vydané příslušným matričním úřadem, od jehož vydání neuplynuly více než 3 měsíce o v tom, že splnili všechny požadavky zákona pro uzavření manželství.
- Orgány církve mají povinnost po uzavření manželství bez odkladů doručit protokol o uzavření manželství příslušnému matričnímu úřadu do 3 pracovních dnů.
- Při církevním sňatku musí být dodrženy všechny podmínky NOZ pro uzavření platného manželství.

3. Konzulární sňatek

- Pokud bude občan ČR uzavírat manželství v zahraničí, tak se podle zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním řídí forma uzavření manželství právem místa, kde se manželství uzavírá.
- V případě, že by se občan ČR z nejrůznějších důvodů nechtěl podrobit sňatkovému obřadu před orgánem cizího státu, má možnost uzavřít manželství v cizině před zastupitelským úřadem ČR.
- Manželství je pak uzavíráno před vedoucím zastupitelského úřadu nebo jiným zmocněným pracovníkem zastupitelského úřadu.
- Protokol o uzavření manželství je konzulát povinen neprodleně odeslat na příslušnou matriku ČR.
- Je-li život jednoho ze snoubenců přímo ohrožen, může v cizině přijmout prohlášení snoubenců o vstupu do manželství i kapitán lodi plující pod vlajkou ČR, kapitán letadla registrovaného v ČR, velitel vojenské jednotky ČR v zahraničí.
- Manželství českých státních občanů uzavřená v cizině jsou zapisována do zvláštní matriky vedené na ÚMČ Brno střed.

4. Uzavření manželství zástupcem

Je to výjimečný způsob.

Podmínky:

- a) **Povolení krajského úřadu** – povolí, jsou-li proto důležité důvody..
- b) **Plná moc** – musí mít písemnou formu, obsahovat přesné označení zástupce a obou snoubenců, dohodu o příjmení, prohlášení, že zmocniteli nejsou žádné

okolnosti, které by vylučovaly uzavření manželství a že je mu znám zdravotní stav druhého snoubence. Podpis musí být úředně ověřen. Snoubenec, se kterým má být manželství uzavřeno, musí být v plné moci přesně označen, jinak manželství nevznikne. Odvolání plné moci je účinné jen tehdy, pokud se o něm druhý snoubenec dozví předtím, než učiní prohlášení o uzavření manželství. Pokud by k odvolání došlo ještě před souhlasným prohlášením a přesto by došlo k souhlasnému prohlášení, manželství by nevzniklo

- c) **Plná svéprávnost zástupce** – praxe i zákon vyžaduje slavnostní formu uzavření manželství. Proto praxe vyžaduje, i když to není v zákoně stanoveno, aby byl zástupce stejného pohlaví jako zastupovaný.
- d) Zastoupen na základě plné moci může být **pouze 1 ze snoubenců**.

POVINNOSTI A PRÁVA MANŽELŮ §§ 687-697 NOZ

Jsou to rovná práva i povinnosti

- Povinnost vzájemné úcty
- Žít spolu
- Být si věrni
- Vzájemně respektovat svoji důstojnost
- Podporovat se
- Udržovat rodinné společenství
- Společně pečovat o děti
- Vytvářet zdravé rodinné prostředí

Porušení těchto povinností není stíháno konkrétní sankcí, ale může být důvodem k rozvodu

- Právo manžela na to, aby mu druhý manžel sdělil údaje o svých příjmech a stavu svého jmění
- Povinnost manžela sdělovat údaje o stávajících ale i o uvažovaných pracovních, studijních a podobných činnostech.
- Při volbě svých pracovních, studijních a podobných činností brát zřetel na zájem rodiny, druhého manžela a nezletilého dítěte popř. dalších členů rodiny

Při neplnění, lze se domáhat žalobou u soudu

V případě zvláště závažného narušení rodinných vztahů spočívajícího v násilí jednoho z manželů proti ostatním členům rodiny – **domácího násilí**, může soud na návrh dotčeného manžela původce domácího násilí ze společného bydlení dočasně vyloučit. Je to možné i v případě rozvedených manželů, kteří i po rozvodu žijí v jednom bytě či domě.

- O záležitostech rodiny rozhodují manželé společně
- Pokud se nedohodnou o podstatných věcech, rozhodne na návrh jednoho z nich soud
- Právo manželů vzájemně se zastupovat v běžných věcech (solidární závazky manželů)
- K jednání za druhého, které není běžnou záležitostí je nutná plná moc
- Soud může na návrh manžela zástupčí právo druhého manžela zrušit

ZÁNİK MANŽELSTVÍ

- smrtí jednoho z manželů
- rozsudkem soudu o rozvodu manželství

1. Smrtí

Je to nejpřirozenější způsob zániku manželství a smrt musí být prokázána předepsaným způsobem, tj. vydáním úmrtního listu.

2. Rozvodem

V evropských právních úpravách se můžeme setkat se 3 způsoby rozvodu (ne u nás).

- na základě viny
- na základě rozvratu
- na základě dohody manželů

I. Na základě viny – nejstarším druhem rozvodu. Určí se problém, který zavinil rozvrat a má to následek zejména ve vyživovací povinnosti k rozvedenému manželovi a při vypořádání majetkových vztahů.

II. Na základě rozvratu – rozvod na základě rozvratu je založen na objektivní skutečnosti. Neurčuje se čím vinou, ale konstatuje se rozvrat. Někdy se rozvrat prokazuje nepřímo, např. na základě odděleného žití manželů, které musí trvat zákonem stanovenou dobu. Rozvrat musí být prokázán. (Německo, Španělsko)

III. Na základě dohody manželů – nejmodernější forma. Právní následky se liší i podle rozsahu dohody. Dohoda musí obsahovat i řešení právních následků rozvodu.

Rozvod v ČR § 755 NOZ

Právní úprava je založen na objektivním principu rozvratu manželství. Náš zákon nezná rozvod na principu I., III.

Druhy rozvodu:

- sporný rozvod
- nesporný (smluvený)
- ztížený

I. Sporný rozvod § 755 odst.1

Soud může manželství rozvést, je-li manželství tak hluboce a trvale rozvráceno, že nelze očekávat obnovení manželského soužití. Soud přitom bere v úvahu příčiny rozvratu. Nejde o žádné zjišťování viny na rozvratu, ale o příčiny objektivního charakteru. Zjištění příčin může mít také i hmotně právní důsledky, zejména v souvislosti s následným rozhodováním soudu o vyživovací povinnosti k rozvedenému manželovi. Souhlas druhého manžela s rozvodem není třeba a soud může manželství rozvést i proti jeho vůli, pokud dospěje k závěru, že se jedná opravdu o hluboký a trvalý rozvrat a nelze očekávat obnovení manželského soužití.

II. Nesporný (smluvený) rozvod § 757

Jde o rozvod založený na dohodě obou manželů o rozvodu manželství.

Předpoklady dohody:

- manželství trvalo nejméně 1 rok (aby se předešlo neuváženým sňatkům i neuváženým rozvodům)
- manželé spolu nejméně 6 měsíců nežijí
- druhý manžel se k návrhu na rozvod připojí (zákon stanoví, jakým způsobem se má připojit) Může se připojit již v návrhu na zahájení rozvodového řízení, ale není vyloučeno připojení v průběhu rozvodového řízení.

Pokud jsou splněny tyto 3 předpoklady, zákon konstruuje (vytváří) domněnku, že manželství je rozvráceno (kvalifikovaný rozvrat). Rozvrat se již neprokazuje, soud nezjišťuje příčiny rozvratů. U manželů vzniká nárok na rozvod, ale před soudním rozvodem (rozhodnutí o rozvodu manželství) musí manželé předložit:

- dohodu o vypořádání majetkových vztahů včetně bydlení
- dohodu vyživovací povinnosti po rozvodu

- rozhodnutí opatrovnického soudu o schválení dohody o úpravě poměrů k nezletilým dětem

III. Ztížený rozvod § 755 odst. 2

Je zde zavedena tzv. *tvrdostní klauzule* a spočívá ve zvýšení ochrany manžela, který nesouhlasí s rozvodem, existují-li mimořádné okolnosti svědčící pro zachování manželství. U rozvodu se brání manžel, pro něhož by byl rozvod zvláště závažnou újmu, přičemž jde o manžela, který rozvrat nezapříčinil porušováním manželských povinností, soud manželství nerozvede, ledaže by manželé spolu nežili po dobu delší 3 let (tvrdostní klauzule).

Obecně:

Před rozhodnutím o rozvodu musí být upraveny poměry nezletilých dětí (u všech druhů rozvodu).

Opatrovnický soud musí rozhodnout:

- svěřeni do výchovy
- jak má každý z rodičů přispívat na výživu dítěte

1. Svěření do výchovy

- společná výchova
- střídavá výchova
- svěření do výchovy jednoho z rodičů

a) Společná výchova

Pronikla do západoevropských úprav v posledním desetiletí. Platí u nás, že soud nerozhodne o svěření dítěte do výchovy jednomu z rodičů, ale poměry dítěte zůstanou v podstatě stejné jako kdyby k rozvodu rodičů nedošlo. Rodiče by si měli společnou výchovu po rozvodu dohodnout. Takovéto rozhodnutí – nerozhodnutí musí být v zájmu dítěte. Mělo by jít o případy celkově výjimečně, zejména u dětí blízkým věku zletilosti.

b) Střídavá výchova

Dítě je vždy po určitý časový úsek (např. měsíc) střídavě s jedním z rodičů. Délka pobytu by měla být závislá na věku dítěte, vzdálenosti bydliště rodičů. Názory dětských psychologů nejsou jednotné na střídavou výchovu. Není vhodná pro děti ranného školního věku, spíše je vhodná pro děti starší. U dětí předškolního věku by neměla přesahovat delší dobu než 1 – 2 týdny. Dítě by mělo stále navštěvovat stejnou školu nebo předškolní zařízení. Při rozhodování soudu je důležitý zájem dítěte. U starších dětí je třeba brát zřetel na vyjádření dítěte.

c) Svěření dítěte do výchovy jednoho z rodičů

Soud rozhodne, kterému z rodičů dítě svěří na základě všestranného posouzení zájmu dítěte a výchovné způsobilosti rodičů. Rodiče se mohou dohodnout o styku s dítětem, a tato dohoda nepotřebuje schválení soudu, ale pokud to vyžaduje zájem na výchově dítěte a poměry v rodině, tak soud upraví styk rodičů s dítětem. Pokud je to nutné v zájmu dítěte, tak soud styk dítěte s rodičem omezí nebo jej i zakáže. Při opakovaném bezodůvodněném bránění oprávněnému rodiči ve styku s dítětem může soud považovat situaci za změnu poměru vyžadující nové rozhodnutí o výchovném prostředí, tzn. může znovu jednat o tom, komu bude dítě svěřeno do výchovy.

2. Jak má každý z rodičů přispívat na výživu dítěte – rozhoduje se podle majetkových poměrů

Řízení o rozvodu manželství

Může být zahájeno jen na návrh jednoho z manželů a příslušný je soud, v jehož obvodu měli manželé poslední společné bydliště, pokud v tom obvodu bydlí alespoň jeden z manželů. Pokud není takový soud, tak rozhoduje příslušný soud odpůrce a pokud není ani takový soud, tak rozhoduje soud navrhovatele. Manželství zaniká dnem právní moci rozsudku o rozvodu.

Právní následky zániku manželství:

1. Zanikají všechna práva a povinnosti manželů upravena
2. Zanikají všechny majetkové vztahy mezi manžely, tzn. vzájemná vyživovací povinnost, společné jmění manželů a v některých případech i společný nájem bytu
3. Pokud jde o příjmení, tak při zániku manželství smrtí nebo prohlášením za mrtvého se nemění, ale v případě rozvodu může manžel, který přijal jméno druhého manžela do 6 měsíců od právní moci rozsudku o rozvodu oznámit matričnímu úřadu, že přijímá opět své dřívější příjmení, případně že upouští od užívání společného příjmení vedle příjmení vedlejšího.
4. Pokud jde o společné nezletilé děti, tak v případě zániku manželství smrtí nebo prohlášením za mrtvého se výkon rodičovské zodpovědnosti koncentruje v osobě pozůstalého rodiče. V případě zrušení manželství rozvodem rodičovská zodpovědnost zůstává oběma rodičům a mění se pouze způsob výkonu.

REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ

- Trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví

- Vzniká formou souhlasného svobodného a úplného prohlášení těchto osob před matričním úřadem, že vstupují do partnerství.
- Podmínky - zletilost, alespoň jeden z partnerů je občan ČR
- Do partnerství nemohou vstoupit: příbuzní v řadě přímé a sourozenci, osoby ženaté, vdané, nebo jsou-li již v jiném registrovaném partnerství
- Partneri mají navzájem rovná práva a povinnosti
- Vyživovací povinnost upravena shodně jako mezi manžely a to i pro případ zrušení partnerství rozhodnutím soudu
- Pozor! Vznikem registrovaného partnerství s partnerem, který je nájemcem bytu, nevzniká právo společného nájmu; pouze právo tento byt po dobu trvání partnerství užívat
- Vůči třetím osobám jsou partneri oprávněni i zavázáni solidárně
- V určitých záležitostech mají dle zákona postavení stejné jako manžel, např. při vymezení osob blízkých
- Registrované partnerství zaniká smrtí, prohlášením za mrtvého, rozhodnutím soudu o jeho zrušení. Pokud oba partneri s tím souhlasí, soud tak učiní, aniž by zkoumal, zda jsou splněny podmínky. Jinak ho zruší, pokud se prokáže, že již fakticky netrvá

MANŽELSKÉ MAJETKOVÉ PRÁVO

Každý z manželů má právo na informace od partnera o jeho příjmech a stavu jeho jmění. **Mají-li společnou domácnost**, jsou povinni přispívat na potřeby rodiny tak, aby životní úroveň všech členů rodiny byla srovnatelná.

Majetkové vztahy mezi manžely. §§709-730 NOZ

Mohou být upraveny různým způsobem, na základě vzájemné dohody::

- Zákonný režim
- Smluvený režim
- Režim založený soudním rozhodnutím
- Režim oddělených jmění

Zákonný režim. §§ 709-715 NOZ

Spočívá na ustanoveních OZ o **společném jmění**, které vzniká mezi manžely ode dne uzavření manželství. Je to majetek a dluhy získané za trvání manželství. Výjimka: věci k osobní potřebě, majetek získaný darem, děděním, náhradou za svůj majetek (restitucí), dluhy spojené s majetkem pouze jednoho z manželů, převzaté bez souhlasu druhého

manžela. Věci, které každý z manželů do manželství přináší, zůstávají ve výlučném vlastnictví toho z manželů, který je vlastnil před svatbou.

Smluvený režim. §§ 716-723 NOZ

Manželé se mohou dohodnout o *oddělení, rozšíření nebo zúžení* společného jmění. Tato smlouva musí mít formu veřejné listiny. Většinou se jedná o **předmanželskou smlouvu**, podepsanou před uzavřením sňatku.

Režim založený soudním rozhodnutím §§ 724-728 NOZ

Uplatňuje se jen v těch případech, kdy je nutné **z vážných důvodů zrušit nebo zúžit společné jmění** manželů (drogy, hazardní hráčství..). Tento režim lze změnit smlouvou manželů nebo novým rozhodnutím soudu, když původní důvod odpadl.

Režim oddělených jmění §§ 729-730 NOZ

Manžel smí nakládat se svým majetkem bez souhlasu druhého manžela.

Podnikají-li v režimu oddělených jmění manželé společně, nebo jeden podniká s pomocí druhého, rozdělí se příjmy z podnikání, jak si v písemné formě ujednali; jinak se rozdělí rovným dílem

Zánik společného jmění

- Ukončením manželství nebo
- pravomocným odsouzením jednoho z manželů v trestním řízení k trestu propadnutí majetku

Zrušené společné jmění se vypořádává

- rozdělením majetku dohodou nebo
- rozhodnutím soudu nebo
- ze zákona

Vypořádání ze zákona

Dochází k němu, když do 3 let od zúžení, zrušení nebo zániku společného jmění nedošlo dohodou k vypořádání toho, co bylo dříve součástí společného jmění, ani nebyl podán návrh na vypořádání rozhodnutím soudu.

V takovém případě platí:

- Hmotné věci movité jsou ve vlastnictví toho, kdo je výlučně užívá pro potřebu svou, své rodiny nebo domácnosti

- Ostatní hmotné věci movité a věci nemovité jsou v podílovém spoluvlastnictví obou; jejich podíly jsou stejné
- Ustatní majetková práva, pohledávky, dluhy náleží společně oběma; jejich podíly jsou stejné

RODINNÝ ZÁVOD §700

- Pracují v něm členové rodiny
- je ve vlastnictví některé z těchto osob.
- O zásadních otázkách rozhodují všichni členové bez zřetele na vlastnictví nebo spoluvlastnictví.
- I přestože práva a povinnosti členů rodiny nejsou k rodinnému závodu upravena smlouvou (např. zakládající mezi stranami pracovní poměr), podílejí se členové rodiny zúčastnění na provozu rodinného závodu i na zisku z něho.

BYDLENÍ MANŽELŮ §§ 743-750 NOZ

Obydlí manželů je tam, kde mají rodinnou domácnost

- Manželé se mohou dohodnout, že budou **bydlet trvalé odděleně**. Taková dohoda má stejné právní účinky jako opuštění rodinné domácnosti.
- **Je-li obydlím manželů dům, nebo byt**, k němuž má jeden z manželů **výhradní věcné (absolutní) právo bydlení**, vznikne uzavřením manželství právo tam bydlet i druhému manželovi.
- Je-li obydlím manželů dům, či byt, ke kterému měl ke dni uzavření manželství jeden z manželů **nájemní právo (relativní, závazkové)**, vznikne uzavřením manželství oběma manželům **společné nájemní právo**, pokud si manželé neujednají něco jiného.

Domácí násilí §§ 751-753

Ve společné domácnosti je nepřípustné domácí násilí. Stane-li se společné bydlení nesnesitelné pro jednoho z manželů **z důvodu tělesného nebo duševního násilí anebo hrozby takového násilí** vůči manželovi nebo jiné osobě, která v domácnosti žije, může soud na návrh dotčeného manžela **omezit, popř. i vyloučit na určenou dobu právo provinilého manžela v domě nebo bytě bydlet**. A to nejdéle na **6 měsíců**. Právo domáhat se ochrany proti domácímu násilí má také každá jiná osoba, která žije spolu s manžely v rodinné domácnost

RODIČOVSKÁ ODPOVĚDNOST

§§880 – 908 NOZ

Mají ji oba rodiče a vykonávají ji ve vzájemné shodě. Vzniká narozením dítěte a zaniká nabytím plné svéprávnosti tj. zpravidla zletilostí.

Zahrnuje povinnosti a práva rodičů:

- péče o zdraví a celkový zdárný vývoj dítěte
- ochrana dítěte,
- udržování osobního styku s dítětem
- zajišťování jeho výchovy a vzdělání
- určení místa jeho bydliště.
- zastupování dítěte
- správa jmění dítěte
- určení jména a příjmení dítěte

1. Péče o dítě

Je to právo řídit jednání dítěte, vykonávat nad ním dohled odpovídající stupni jeho vývoje. Rodiče mají právo užít přiměřených výchovných prostředků. Dítě má právo svobodně se vyjadřovat ke všem rozhodnutím rodičů týkajících se podstatných záležitostí jeho osoby a být slyšeno v každém řízení, ve kterém se o takovýchto záležitostech rozhoduje. Dítě je povinno podílet se na péči o chod domácnosti (vlastní prací, peněžitými příspěvky)

2. Právo dítě zastupovat

§§ 892-895 NOZ

Nezletilé dítě má způsobilost k takovým právním úkonům, které jsou svou povahou přiměřené rozumové a volní vyspělosti odpovídající jeho věku. Proto je třeba, aby právní úkony, ke kterým nemá dítě způsobilost, činil za něho jeho odpovědný zástupce. Dítě může být zastoupeno kýmkoliv z rodičů.

3. Správa jmění dítěte

§§ 896-905

Povinnost a právo rodičů pečovat a spravovat jmění dítěte. Peněžní prostředky nesloužící ke krytí výdajů souvisejících s majetkem dítěte musí rodiče bezpečně uložit (§ 896 odst. 1 NOZ).

4. Určení jména a příjmení

Při určování jména jsou rodiče usměrňováni předpisy v matrice. Příjmení je určeno buď před jeho narozením nebo se rodiče na příjmení dítěte dohodnou (nesezdaný vztah při určení otcovství).

Uvedená práva a povinnosti jsou rodiče povinni realizovat v zájmu dítěte. Jestliže se rodiče nedohodnou o podstatné záležitosti týkající se dítěte, může se kterýkoliv z nich obrátit na soud, aby rozhodl

OCHRANA DÍTĚTE

Zasahovat do nefunkční rodiny mohou (§ 924-926 NOZ):

- správní orgány (obecní úřady)
- soudy

1. Zásahy správních orgánů

(orgán sociálně-právní ochrany - OSPOD, je součástí sociálního odboru)

- napomenutí rodičů nebo nezletilého, případně třetích osob, které narušují řádnou výchovu nezletilého
- stanovení dohledu nad výchovou nezletilého
- uložení určitých omezení nezletilému, která mají zabránit škodlivým vlivům na jeho výchovu (zákaz návštěvy nočních podniků nebo jiných opatření)

Tato výchovná opatření může uložit i soud, ale oba orgány v tomto směru rozhodují samostatně, tzn. že výchovné opatření, které vydal správní orgán může zase jen on zrušit. Správní orgány také vyhledávají osoby vhodné zabezpečovat náhradní rodinnou výchovu dětí, podávají soudu zprávy o chování dětí a vykonávají funkci tzv. kolizního opatrovníka, který dítě zastupuje v soudních řízeních.

2. Zásahy soudu

Soudy rozhodují v nejzávažnějších otázkách ve vztazích rodičů a dětí.

rozhodují:

- Rozhodují omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti
- nařizují ústavní výchovu, jestliže je výchova dítěte vážně ohrožena nebo narušena a předchozí výchovná opatření navedla k nápravě nebo jestliže rodiče z jiných závažných důvodů nemohou zabezpečit výchovu dítěte
- ustanovení poručníka dítěte, jestliže rodiče dítěte zemřeli nebo byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti nebo nemají způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu

Právní vztah mezi rodiči a dětmi vzniká v okamžiku narození dítěte bez ohledu nato, zda se narodilo v manželství nebo ne. Platí zde stará zásada římského práva „matka je vždy jistá, otec nejistý.“

OZ upravuje určování rodičovství na základě 3 právních domněnek, které jsou vyvratitelné, tzn. že platí, pokud není prokázán opak. Tyto domněnky se musí uplatňovat v zákonem stanoveném pořádku.

Vyvratitelné domněnky:

- otcem je manžel matky
- souhlasné prohlášení rodičů
- soudní rozhodnutí

1. otcem je manžel matky

- Jestliže se narodí dítě provdané ženě, tak za otce dítěte se považuje vždy manžel matky, pokud se dítě narodilo od okamžiku uzavření manželství až do 300 dne po jeho zániku.
- Tato právní domněnka platí automaticky, ale
- otec i matka mohou otcovství popřít, pokud jsou zde závažné okolnosti, které vylučují otcovství.
- Žaloba musí být podána ve lhůtě 6 měsíců, která matce začíná běžet od okamžiku narození dítěte a manželovi teprve od okamžiku kdy se dozví, že se jeho manželce narodilo dítě. Nejpozději však do 6 let věku dítěte.

2. souhlasné prohlášení rodičů

- Jestliže se narodí dítě ženě neprovdané nebo manžel matky úspěšně popřel otcovství, tak se považuje za otce muž, který se souhlasem matky své otcovství uzná.
- Otcovství je tak určeno na základě souhlasného prohlášení rodičů.
- Souhlasné prohlášení rodičů lze učinit i k dítěti ještě nenarozenému, ale počatému.
- musí být učiněno buď před matričním orgánem nebo před soudem, a to ústně do protokolu.
- 6 měsíční lhůta k popření otcovství, jestliže jsou zde závažné okolnosti, které vylučují otcovství.

3. soudní rozhodnutí

- Soud posuzuje, zda jsou splněny podmínky 3. zákonné domněnky.
- Za otce dítěte se považuje muž, který s matkou souložil v době, od které neuplynulo do narození dítěte méně než 160 a více než 300 ddnů, pokud jeho otcovství závažné okolnosti nevylučují.

Příbuzenství a švagrovství

- **Příbuzenství** je vztah osob založený na pokrevním poutu, nebo vzniklý osvojením (§ 771 NOZ).
- **Švagrovství** je poměr obdobný příbuzenství. Vznik švagrovství je vázán na vznik manželství (nikoli např. registrovaného partnerství). Zánikem manželství švagrovství nezaniká v případě, že manželství zaniklo smrtí jednoho z manželů. (§ 774 NOZ)

Styk dítěte s osobou blízkou § 927 NOZ

- Pokud má dítě k osobám příbuzným či společensky blízkým dlouhodobý citový vztah, pak mají tyto osoby právo se s dítětem stýkat.
- Tyto osoby, jakož i dítě, mají právo domáhat se naplnění svého práva u soudu.

NÁHRADNÍ RODINNÁ VÝCHOVA

Dítě má právo na zabezpečení své výchovy a tento nárok na prvním místě směřuje proti rodičům. Pokud rodiče z příčin objektivního nebo i subjektivního charakteru nemohou výchovu dítěte zajistit, má dítě právní nárok vůči státu, aby mu bylo zabezpečeno vhodné náhradní prostředí.

Druhy náhradní výchovy:

1. ústavní výchova – kolektivní výchova
2. náhradní rodinná výchova

Ústavní výchova §§ 971-975 NOZ

- Soud nařídí ústavní výchovu jen jako nezbytné opatření.
- Musí však vždy zvážit, zda dítě přednostně nesvěří do péče konkrétní osoby.
- Nedostatečné bytové poměry nebo majetkové poměry rodičů dítěte nebo osob, kterým bylo dítě svěřeno do péče, nemohou být samy o sobě důvodem pro rozhodnutí soudu o ústavní výchově.
- Možnost umístění dítěte do prostředí vhodnějšího pro jeho výchovu nemůže sama o sobě odůvodňovat jeho násilné odnětí biologickým rodičům. Takový zásah musí být

vskutku nezbytný s ohledem na další okolnosti (z judikatury Evropského soudu pro lidská práva: Havelka a ostatní proti České republice).

- Ústavní výchovu lze nařídit nejdéle na dobu tří let (§ 972 odst. 1 NOZ).
- Soud ji může o další tři roky prodloužit, nebo zrušit. Z důležitých důvodů může soud ústavní výchovu prodloužit až o jeden rok po dosažení zletilosti (§ 974 NOZ).

druhy náhradní rodinné výchovy:

1. osvojení
2. pěstounská péče
3. poručenství
4. poručenství

1. OSVOJENÍ §§ 794 - 854 NOZ

- Osvojitelem se může stát pouze zletilá a svéprávná osoba, zaručuje-li svými osobními vlastnostmi a způsobem života, jakož i důvody a pohnutkami, které jí vedou k osvojení, že bude pro osvojované dítě dobrým rodičem. (§ 799 odst. 1 NOZ)
- Mezi osvojitelem a osvojovaným dítětem musí být přiměřený věkový rozdíl, až na výjimky ne menší než šestnáct let. (§ 803 NOZ)
- Bylo-li osvojeno dítě, které je rodičem, vztahují se účinky osvojení i na jeho dítě.
- Dosáhlo-li osvojované dítě alespoň dvanácti let, je k osvojení třeba také jeho souhlasu. (§ 806 odst. 1 NOZ)
- Rodič, který nedosáhl věku šestnácti let, nemůže dát souhlas k osvojení. (§ 811 odst. 1 NOZ)
- Preadopční péče osvojitele o osvojované dítě neskončí dříve než uplynutím šesti měsíců.
- Osvojitel je povinen osvojence informovat o tom, že byl osvojen, a to nejpozději do zahájení školní docházky. (§ 836 NOZ)
- Možnost požádat soud o utajení osvojení a jeho okolností před rodinou původu dítěte. (§ 837 odst. 1 NOZ)
- Jakmile osvojenec nabude svéprávnosti, má právo seznámit se s obsahem spisu, který byl o jeho osvojení veden. (§ 838 NOZ)
- Pokud osvojenec nesouhlasí se změnou příjmení, rozhodne soud, že osvojenec bude ke svému příjmení připojovat příjmení osvojitele. (§ 835 odst. 2 NOZ)
- Soud může podle okolností případu i bez návrhu nařídit dohled nad úspěšností osvojení. (§ 839 NOZ)

- Osvojení nelze zrušit po uplynutí tří let od rozhodnutí o osvojení. To neplatí, je-li osvojení v rozporu se zákonem. (§ 840 odst. 2 NOZ) Je-li to v souladu se zájmy dítěte, může soud na návrh osvojitele rozhodnout i před uplynutím doby tří let od rozhodnutí o osvojení, že je osvojení nezrušitelné. (§ 844 NOZ)

Osvojení zletilého jako nový institut NOZ §§ 846-854 NOZ

Osvojení zletilého je významné především z hlediska dědění, kdy osvojenec dědí v první zákonné třídě dědiců a zároveň nevstupuje v dědické právo osvojitele vůči jiným osobám.

O osvojení rozhodne (§ 796 odst. 2 NOZ) soud na návrh osoby, která chce zletilého osvojit. K návrhu se zletilý připojí. Osvojení má právní následky pro osvojencovy potomky jen pokud se narodili později.

Osvojenec si ponechává své dosavadní příjmení, ale se souhlasem osvojitele může k svému příjmení připojit i příjmení osvojitele.

Má-li již osvojenec nebo osvojitel připojované příjmení, nemůže dojít připojením příjmení na základě osvojení k jeho ztrojení.

Osvojení zletilého, které je obdobou osvojení nezletilého	Osvojení zletilého, které není obdobou osvojení nezletilého
<p>Zletilého lze osvojit, jestliže:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Přirozený sourozenec osvojovaného byl osvojen tímž osvojitelem. • V době podání návrhu na osvojení byl osvojovaný nezletilý. • Osvojitel pečoval o osvojovaného jako o vlastního již v době jeho nezletilosti. • Osvojitel hodlá osvojit dítě svého manžela. <p><i>Dnes by mohly být společně osvojeny pouze nezletilé děti, nikoli jejich dospělí sourozenci, což by vedlo k rozdělení rodiny.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Osvojenci a jeho potomkům nevzniká osvojením příbuzenský poměr vůči členům rodiny osvojitele a nenabývají vůči nim žádných majetkových práv. • Osvojitel osvojením nenabývá vůči osvojenci a jeho potomkům žádných majetkových práv. • Osvojenec (a jeho potomci) osvojením nepozbývá práv ve vlastní rodině. <p><i>K osvojení, které není obdobou osvojení nezletilého bude docházet výjimečně. Osvojit si zletilého budou často osoby, které nemají potomky (pokrevní nebo právní), nemají pokračovatele ve svém díle nebo jimž jejich potomci neposkytují náležitou pomoc v nemoci nebo ve stáří, jsou nedosažitelní, pobývají neznámo kde atd.</i></p>

2. PĚSTOUNSKÁ PÉČE §§ 958-970 NOZ

- Pěstounská péče je osobní péčí o dítě třetí osobou. Účelem pěstounské péče není přijetí cizího dítěte za své jako v případě osvojení, kdy dochází ke změně statusu dítěte.
- Zprostředkování svěřením dítěte do pěstounské péče v České republice zajišťují v současnosti krajské úřady a ministerstvo (§ 20 odst. 2 a) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.).
- Děti svěřené do pěstounské péče zpravidla své rodiče znají a předpokládá se tedy i styk rodiče s dítětem. Pěstounská péče by měla být vnímána spíše jako dočasná péče.
- Soud může pěstounskou péči vymežit na dobu určitou (například po dobu pobytu rodiče v léčebně), ale i neurčitou. Pěstounská péče tak může řešit nastalé krize v rodině atd. Rodiče mohou děti dle § 959 odst. 2 NOZ požadovat i zpět (to je v souladu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva:).
- Upřednostňuje se osobní péče o dítě příbuzným nebo osobou blízkou. Pěstounská péče má přednost před péčí o dítě v ústavech nebo v jiných zařízeních ústavního typu.
- Je určena pro děti, které není možné osvojit, a to buď s ohledem na jejich zdravotní stav, vyšší věk nebo proto, že dítě není právně volné, tj. rodiče nedali souhlas osvojení a nejsou splněny podmínky proto, aby mohlo být dítě osvojeno bez jejich souhlasu.
- Pokud by mělo být svěřeno dítě do pěstounské péče jednoho z manželů, je nutný souhlas druhého manžela. Do PP může být svěřeno i více dětí (sourozenci). Je vhodná tzv. dočasná předpěstounská péče.
- Pěstounská péče je placena státem pěstoun má nárok na příspěvky od státu
- K řízení o PP je příslušný soud, v jehož obvodu má dítě své bydliště, a to na návrh budoucího pěstouna.
- Vyživovací povinnost rodičů zůstává zachována
- Rodiče také rozhodují o zásadních věcech dítěte, o běžných rozhodují pěstouni.

Zánik pěstounské péče

- dosažení zletilosti
- úmrtí dítěte nebo pěstouna
- rozhodnutí soudu z důležitých důvodů
- společná PP zaniká také úmrtím jednoho z pěstounů a pozůstalý manžel zůstává výlučným pěstounem, ale zanikne-li manželství rozvodem, zanikne i PP. Soud pak

rozhodne, zda bude dítě svěřeno jednomu z bývalých manželů nebo rozhodne o jiném vhodném výchovném prostředí.

3. SVĚŘENÍ DÍTĚTE DO PÉČE JINÉ OSOBY §§ 953 – 957 NOZ NOZ

- Nemůže-li o dítě osobně pečovat žádný z rodičů ani poručník, může soud svěřit dítě do osobní péče jiného člověka (tzv. pečující osoby).
- Nejčastěji jde o přechodné řešení, v němž rodiče nemohou dočasně o dítě pečovat.
- Nevzniká nárok na dávky pěstounské péče.
- Dítě má nárok na výživné, které platí rodiče přímo pečující osobě.
- Jestliže výživné nelze v odpovídající výši stanovit ani rodičům ani prarodičům, tento institut se nepoužije a je namíste svěřením dítěte do pěstounské péče.

4. PORUČENSTVÍ §§ 928-942 NOZ

- Poručník je jmenován soudem, pokud dítě nemá žádného rodiče, který má a vůči svému dítěti vykonává rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu.
- Poručníkem se může stát i osoba, kterou rodiče naznačili. Rodiče to mohou před svědky sdělit případnému budoucímu poručníkovi, nebo mohou své přání vyslovit v poslední vůli či naznačit to ve veřejné listině před notářem.
- Je-li poručníkem člověk, který o dítě osobně pečuje tak, jako by mu bylo dítě svěřeno trvale do péče, náleží mu hmotné zabezpečení jako pěstounovi (§ 939 NOZ).

VYŽIVOVACÍ POVINNOST §§ 910 – 923 NOZ

Členové rodiny mají povinnosti si navzájem pomáhat. Jedním z právních projevů této povinnosti, která má jinak spíše morální charakter, je existence vyživovací povinnosti.

Druhy vyživovací povinnosti

1. Vzájemná vyživovací povinnost rodičů a dětí

- **Rodičů k dětem:**

- vzniká v okamžiku narození dítěte. Mají ji oba rodiče, a to nikoli stejným dílem, ale na základě svých schopností, možností a majetkových poměrů. Např. u dětí útlého věku plní matka svou vyživovací povinnost zpravidla výkonem osobní péče o dítě, zatímco otec tuto povinnost plní převážně ve finančních částkách. S přibývajícím věkem dítěte se snižuje nutnost osobní péče o dítě a matka svou vyživovací povinnost plní i poskytováním určité finanční částky. Rozsah vyživovací povinnosti je v konkrétním případě závislý na

schopnostech a možnostech povinného rodiče, tj. zejména na jeho příjmech a odůvodněných potřebách dítěte.

- Rodič mající jiné příjmy, než ze závislé činnosti, je povinen u soudu prokázat své majetkové poměry. Pokud tuto povinnost nesplní, soud vychází při rozhodnutí o konkrétní výši výživného z toho, že jeho průměrný měsíční příjem činí **25-ti** násobek ŽM. Odůvodněné potřeby ve značné míře závisí na jeho věku a zdravotním stavu, nejsou tedy u všech dětí téhož věku stejné. Tam, kde jsou příjmy rodiče hodně vysoké, může soud stanovit výživné ve výši, umožňující i tvorbu úspor zabezpečujících zejména přípravu na budoucí povolání.

- Vyživovací povinnost trvá zásadně do doby, dokud dítě nenabude schopnost samo se živit. Ukončení povinné školní docházky samo o sobě neznamená, že by dítě bylo nadále schopno se samo živit, ale pokud je to v rámci schopností a možností rodičů, jsou rodiče povinni zabezpečit dítěti výživu po celou dobu jeho soustavné přípravy na budoucí povolání.

- **Děti vůči rodičům**

Povinnost dětí zajistit rodičům **slušnou výživu** vzniká za předpokladu, že rodiče nemají dostatečný zdroj vlastních příjmů a dítě má schopnosti a možnosti výživné poskytovat. Při stanovení vyživ. povinnosti se přihlíží k tomu, zda zde existuje vyživ. povinnost mezi manžely nebo rozvedenými manžely a k nárokům ze sociálního zabezpečení. Soud rovněž přihlíží k souladu s dobrými mravy.

2. Mezi ostatními příbuznými

- Jedná se o vzájemnou vyživovací povinnost mezi příbuznými v řadě přímé tj. **předky a potomky**.
- Nejčastěji jde v praxi o vyživ. povinnost prarodičů vůči vnukům.
- Platí, že vyživ. povinnost mají příbuzní téhož stupně (tj. v případě prarodičů by se vyživ. povinnost stanovovala všem čtyřem rodičům), a to v poměru jejich schopností, možností a majetkových poměrů.
- **Nutnou výživu** lze zajistit jak peněžitým příspěvkem, tak tak i naturálním plněním.

3. Mezi manžely

- Tato povinnost je založena na zásadě vzájemnosti.
- Jejím základem je zabezpečení **stejně hmotné i kulturní úrovně** obou manželů, a to zásadně po celou dobu existence manželství.
- Vyživ. povinnost nemůže vzniknout mezi druhem a družkou.

4. K rozvedenému manželovi

- Občanský zákoník nově upravuje podmínky, za kterých lze přiznat výživné rozvedenému manželovi. Není již možné požadovat řadu let po rozvodu výživné jen proto, že si jeden z manželů není schopen najít práci.
- Bývalý manžel může požadovat výživné, jen pokud není schopen sám se živit a tato jeho neschopnost má svůj původ v manželství a lze-li to po něm spravedlivě požadovat (pokud například pečuje po rozvodu o společné dítě nebo z důvodu zdravotního stavu v době rozvodu).
- Soud musí zvážit, jak dlouho manželství trvalo, jak dlouho je rozvedeno, zda se manžel snažil hledat si zaměstnání, zda se manžel v době trvání podílel na péči o rodinnou domácnost, zda se rozvedený manžel nedopustil vůči bývalému manželovi nebo osobě mu blízké činu povahy trestného činu a tak podobně.
- Namísto výživného si mohou rozvedení manželé sjednat **jednorázové odbytné**.

5. Příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matce

- Neprovdaná matka má vůči otci dítěte nárok na **úhradu nákladů spojených s těhotenstvím a porodem**. Jedná se zejména o zvýšené náklady na těhotenské ošacení, obuv, zdravotní péči, která by nebyla hrazena z pojištění, jízdné do zdravotnických zařízení apod.
- Dále má matka vůči otci nárok na **svou výživu**, a to po dobu 2 let.

Protože k určení otcovství dochází ve sporných případech teprve v delším časovém období a po matce nelze spravedlivě žádat, aby tyto zvýšené náklady nesla ve svém zvláštním zdravotním a zejména psychickém stavu prozatím sama, umožňuje zákon řešení tohoto problému zvláštním předběžným opatřením.

Těhotná žena může po pravděpodobném otci žádat, aby jí přiměřeně přispěl na úhradu výše uvedených nákladů a na výživu. Zároveň uplatňuje i nárok na výživné pro dítě, a to po dobu po níž by zaměstnankyni náležela mateřská dovolená. V tomto výživném pak budou uhrazeny náklady spojené s pořízením výbavičky. Soud může rozhodnout, že pravděpodobný otec je povinen složit celou částku předem. Základní podmínkou je včasné uplatnění nároku, matka jej musí uplatnit do porodu dítěte. Skutečnost, že soud bude rozhodovat o nároku až po narození dítěte, není podstatná.

